

Bryssel 22.7.2019
COM(2019) 342 final

KOMISSION KERTOMUS EUROOPAN PARLAMENTILLE JA NEUVOSTOLLE

**terrorismin rahoituksen jäljittämishjelmaa varten tapahtuvaa rahaliikenteen
sanomanvälitystietojen käsittelyä ja siirtämistä Euroopan unionista Yhdysvaltoihin
koskevan Euroopan unionin ja Amerikan yhdysvaltojen välisen sopimuksen
täytäntöönpanon yhteisestä tarkastelusta**

{SWD(2019) 301 final}

Euroopan unionin ja Amerikan yhdysvaltojen välinen sopimus rahaliikenteen sanomanvälitystietojen käsittelystä ja siirtämisestä Euroopan unionista Yhdysvaltoihin terrorismin rahoituksen jäljittämishojelman (TFTP) tarkoituksiin tuli voimaan 1. elokuuta 2010¹.

Menettelyihin liittyvät näkökohdat

Sopimuksen 13 artiklassa määrätään, että Euroopan unionin ja Yhdysvaltojen tarkasteluvaltuuskunnat tarkastelevat yhdessä säännöllisin väliajoin suoja- ja valvontatoimia sekä vastavuoroisuutta koskevia määräyksiä. Tarkasteluvaltuuskunnissa ovat edustettuina Euroopan komissio, Yhdysvaltojen valtiovarainministeriö (jäljempänä 'valtiovarainministeriö') sekä kaksi EU:n jäsenvaltioiden tietosuojaviranomaista. Lisäksi niihin voi kuulua turvallisuus- ja tietosuoja-asiantuntijoita sekä henkilöitä, joilla on oikeusalan kokemusta.

Tämä kertomus koskee viidettä sopimuksen voimaantulon jälkeen toteutettua sopimuksen yhteistä tarkastelua ja kattaa 35 kuukauden ajanjakson 1. tammikuuta 2016 ja 30. marraskuuta 2018 välillä. Helmikuussa 2011 toteutettu sopimuksen ensimmäinen yhteinen tarkastelu² kattoi ensimmäiset kuusi kuukautta sopimuksen voimaantulosta (1. elokuuta 2010 – 31. tammikuuta 2011) ja lokakuussa 2012 toteutettu toinen yhteinen tarkastelu³ kattoi seuraavat 20 kuukautta (1. helmikuuta 2011 – 30. syyskuuta 2012). Huhtikuussa 2014 toteutettu kolmas yhteinen tarkastelu kattoi 17 kuukauden ajanjakson (1. lokakuuta 2012 – 28. helmikuuta 2014)⁴. Maaliskuussa 2016 toteutettu neljäs yhteinen tarkastelu kattoi 22 kuukauden ajanjakson (1. maaliskuuta 2014 – 31. joulukuuta 2015)⁵. Komissio antoi 27. marraskuuta 2013 tiedonannon Euroopan komission ja valtiovarainministeriön yhteisestä kertomuksesta, jossa tarkastellaan toimitettujen TFTP-tietojen hyödyllisyyttä sopimuksen 6 artiklan 6 kohdan nojalla⁶.

Sopimuksen 13 artiklan 3 kohdan mukaisesti Euroopan komissio edusti tarkastelussa Euroopan unionia ja valtiovarainministeriö Yhdysvaltoja. EU:n tarkasteluvaltuuskunnan puheenjohtajana toimi komission korkea virkamies, ja siihen kuului kaikkiaan kaksi komission henkilöstön jäsentä sekä kahden tietosuojaviranomaisen edustajat.

Viides yhteinen tarkastelu toteutettiin kahdessa vaiheessa: 15. tammikuuta 2019 Haagissa Europolin tiloissa ja 31. tammikuuta ja 1. helmikuuta 2019 Washingtonissa valtiovarainministeriössä.

Tämä kertomus perustuu valtiovarainministeriön kirjallisiin vastauksiin, jotka se antoi ennen tarkastelua lähetettyyn EU:n kyselylomakkeeseen, valtiovarainministeriön henkilöstön ja Yhdysvaltojen tarkasteluvaltuuskunnan jäsenten kanssa käytyihin keskusteluihin sekä muihin julkisesti saatavilla oleviin valtiovarainministeriön asiakirjoihin. Lisäksi kertomuksessa otetaan huomioon tiedot, jotka Europolin henkilöstö toimitti tarkastelun aikana, mukaan lukien Europolin tietosuojavastaavan toimittamat tiedot. Käytettävissä olevien tietojen täydentämiseksi komissio tapasi myös nimetyn palveluntarjoajan ja sai siltä tietoja sekä järjesti 3. huhtikuuta 2019 kokouksen, jossa se otti jäsenvaltioilta vastaan palautetta sopimuksen vastavuoroisuutta koskevista määräyksistä.

¹ EUVL L 195, 27.7.2010, s. 5.

² SEC(2011) 438 final.

³ SWD(2012) 454 final.

⁴ COM(2014) 513 final ja SWD(2014) 264 final, 11.8.2014.

⁵ COM(2017) 31 final ja SWD(2017) 17 final, 19.1.2017.

⁶ COM(2013) 843 final, 27.11.2013.

Suosituks² ja päätelmät

Valtiovarainministeriöltä, Europolilta, nimetyltä palveluntarjoajalta ja riippumattomilta valvojilta saatujen tietojen ja selitysten, asiaa koskevien asiakirjojen tarkistamisen ja TFTP-tiedoista tehtyjen hakujen satunnaisotoksen perusteella komissio katsoo, että sopimus ja siihen sisältyvät suoja- ja valvontatoimet on pantu asianmukaisesti täytäntöön.

Europol toteuttaa tarkastustehtävänsä 4 artiklaa kaikilta osin noudattaen valtiovarainministeriöltä saatujen yksityiskohtaisten ja säännöllisesti päivitettävien lisäasiakirjojen perusteella. Valvontamekanismi toimii sujuvasti, ja sillä voidaan varmistaa, että tietojenkäsittely täyttää 5 artiklassa määrätyt edellytykset. Kaikki valikoimattomat tiedot poistetaan viimeistään viiden vuoden kuluttua niiden vastaanottamisesta sopimuksen 6 artiklan 4 kohdan mukaisesti.

TFTP on edelleen keskeinen väline, jolla saadaan oikea-aikaisia, tarkkoja ja luotettavia tietoja terrorismin suunnitteluun ja rahoitukseen liittyvästä epäilyksenalaisesta toiminnasta. Sen avulla voidaan tunnistaa ja jäljittää terroristeja ja heidän tukiverkostojaan kaikkialla maailmassa. Nykyisen tarkastelukauden aikana EU on hyötynyt TFTP:stä entistäkin enemmän. Siitä on tullut yhä tärkeämpi väline terrori-iskujen määrän kasvettua vuodesta 2015. Joissakin tapauksissa sopimuksen nojalla toimitetut tiedot ovat olleet ratkaiseva tekijä terrori-iskuihin EU:n maaperällä liittyvien tutkimusten edistämisessä.

Menettelyjen parantamiseksi edelleen komissio ehdottaa, että valtiovarainministeriö arvioi 4 artiklan mukaisten pyyntöjen vuotuisessa arvioinnissa ne viestityypit ja maantieteelliset alueet, joihin on saatu TFTP-hauissa eniten ja vähiten osumia.

Arviointitulos olisi otettava huomioon myöhemmissä 4 artiklan mukaisissa pyynnöissä ja sisällytettävä niihin. Tämä voisi johtaa tarkemmin rajattuun pyyntöön nimetyltä palveluntarjoajalta pyydetyn tietomäärän minimoimiseksi 4 artiklan 2 kohdan mukaisesti. Komissio ehdottaa lisäksi, että valtiovarainministeriön olisi parannettava mekanismejaan, joilla se arvioi niin sanottujen valikoitujen tietojen säilyttämisen tarvetta varmistakseen, että tietoja säilytetään vain niin kauan kuin niitä tarvitaan asianomaisissa tutkinta- tai syytetoimissa (6 artiklan 7 kohta). Tässä yhteydessä komissio myös pyytää jäsenvaltioita ilmoittamaan keskitettynä yhteyspisteenä toimivalle (SPoC) Europolille valtiovarainministeriölle toimitetuista tiedoista tapausten käsittelemisen jälkeen, jolloin niihin liittyvät valikoidut tiedot pitäisi periaatteessa poistaa. Erityistä huomiota olisi kiinnitettävä myös valikoituihin tietoihin, joita valtiovarainministeriön analytytikot tarkastelevat tutkinnan yhteydessä mutta eivät relevanssisyistä jaa eteenpäin.

Lisäksi jäsenvaltioiden olisi annettava säännöllisesti palautetta valtiovarainministeriöltä saatujen TFTP-vihjeiden lisäarvosta Europolille, joka välittää palautteen tarvittaessa valtiovarainministeriölle. Tämä voisi parantaa entisestään 9 ja 10 artiklan nojalla vaihdettavien tietojen laatua ja määrää. Komissio arvostaa Europolin työtä ja kannustaa sitä jatkamaan TFTP:n aktiivista tunnetuksi tekemistä ja tukemaan jäsenvaltioita, jotka pyytävät sen neuvoja ja asiantuntemusta 10 artiklan mukaisten pyyntöjen laatimiseen.

Komissio toteaa, että henkilöiden lähettämien, sopimuksen mukaisten tietosuojaoikeuksien kunnioittamista koskevien tiedustelujen käsittelyssä käytettävät menettelyt näyttävät toimivan tehokkaasti. Komissio kuitenkin toivoo valtiovarainministeriön varmistavan, että tarkastukset kattavat kaikki sopimukseen sisältyvät asianmukaiset oikeudet, mukaan lukien sen, että tietojen haku perustuu ainoastaan olemassa olevaan tietoon tai näyttöön, joka osoittaa olevan syytä uskoa, että haun kohteella on yhteys terrorismiin tai sen rahoitukseen.

Komissio pitää myönteisenä Yhdysvaltojen viranomaisten jatkuvaa avoimuutta tietojenvaihdon osalta, mikä osoittaa TFTP:n merkityksen kansainvälisessä terrorismintorjunnassa. TFTP-tietojen hyödyllisyyttä käsittelevään yhteiseen kertomukseen ja tähän tarkasteluun sisältyvät yksityiskohtaiset tiedot siitä, millä tavoin toimitettuja TFTP-tietoja voidaan käyttää ja käytetään, sekä konkreettiset esimerkit havainnollistavat selkeästi TFTP:n toimintaa ja lisäarvoa.

Yhdysvaltojen viranomaiset ovat hyödyntäneet laajasti sopimuksen 9 artiklan mukaista mahdollisuutta toimittaa TFTP-tietoja oma-aloitteisesti EU:n viranomaisille. Lisäksi Europol on tehnyt ennakoivasti useita sopimuksen 10 artiklan mukaisia pyyntöjä tarkastelujakson aikana. Tämä on lisännyt EU:n viranomaisten tietoisuutta TFTP:stä, minkä seurauksena TFTP:n käyttö näiden viranomaisten keskuudessa on lisääntynyt. EU:n viranomaiset totesivat, että valtiovarainministeriön paperilla toimittamien vihjeiden käsittely tehostuisi, jos ne toimitettaisiin digitaalisesti. Komissio pyytää valtiovarainministeriötä ja Europolia pohtimaan keinoja vihjeiden käsittelyn helpottamiseksi TFTP:n turvajärjestelyjen puitteissa.

Sopimuksen säännöllinen tarkastelu on välttämätöntä sen asianmukaisen täytäntöönpanon varmistamiseksi, luottamuksellisten suhteiden luomiseksi sopimuspuolten välille ja asianomaisten sidosryhmien vakuuttamiseksi TFTP-välineen hyödyllisyydestä. Komissio ja valtiovarainministeriö sopivat, että seuraava yhteinen tarkastelu tehdään sopimuksen 13 artiklan mukaisesti vuoden 2021 alussa.

Sopimuksen toimintaa, yhteistä tarkasteluprosessia, sen tuloksia ja suosituksia kuvataan yksityiskohtaisesti komission yksiköiden valmisteluasiakirjassa, joka on tämän kertomuksen liitteenä.